

De politiefunctie geprivatiseerd?

Private beveiliging in België en Nederland

Cahiers Politiestudies
Jaargang 2015-3, nr. 36
p. 11-31
© Maklu-Uitgevers
ISBN 978-90-466-0723-7

Elke Devroe¹ & Philine Terwel²

Afgelopen jaren wordt de klassieke politietaak gekenmerkt door een steeds groeiende pluralisering, waarbij allerhande publieke, private en civiele diensten de openbare ruimte pogen veiliger te maken. Onderzoek naar 'plural policing' kent een hoofdzakelijk Angelsaksische traditie, waarbij vaak wordt verondersteld dat onderzoeksresultaten kunnen worden getransfereerd naar een continentale setting (Devroe & Terpstra, 2015). Uit pioniersonderzoek in Europese metropolen (Edwards et al., 2014) blijkt echter dat zowel de neoliberale aanleiding in de UK als de concrete uitwerking in de praktijk van private veiligheid weinig gemeen hebben met de Angelsaksische empirie. Op basis van onderzoek schetst deze bijdrage de Belgische en Nederlandse realiteit van private veiligheidsdiensten. Het gaat om private diensten die (politie-) taken van surveillance, controle en handhaving vervullen in de publieke ruimte. Zowel het ontstaan van private veiligheidsdiensten als cijfers over private en publieke politie, het wettelijk kader, taken, functies en bevoegdheden vinden in deze bijdrage een plaats.

Inleiding

Privatisering van de politiefunctie kadert in een bredere evolutie van *plural policing*, vooral bestudeerd binnen de Angelsaksische wetenschap (Loader, 2000; Johnston, 2003; Crawford et al., 2005; Crawford, 2006a, 2008; Jones & Newburn, 2002, 2006, 2013; Lea & Stenson, 2007; Stenning, 2009; Reiner, 2013). Het veiligheidsaanbod wordt in deze neoliberale samenleving gerealiseerd door een gefragmenteerde groep van actoren, met een mix van staatkundige actoren (zoals de reguliere politie) en niet-staatkundige actoren (private veiligheid). Elk draagt een partiële verantwoordelijkheid in het aanleveren van veiligheidsdiensten en -technologieën. De private veiligheidsindustrie, waarbij stedelijke diensten werd uitbesteed, kende in de UK een grote uitbreiding (Jones & Newburn, 1999; Button, 2003; Steden, 2008). Deze outsourcing werd gepropageerd als een hervorming die moest leiden tot grotere efficiëntie en responsiviteit van het lokaal bestuur (Osborne & Gaebler, 1992). Ook kan privatisering gezien worden als een bredere agenda om het actiedomein van de publieke overheid te versralen (Feigenbaum & Henig, 1994). Gemeenten zien privatisering evenwel vaak als puur pragmatisch, waarbij geëxperimenteerd wordt met nieuwe vormen van dienstverlening, zoekend naar een grotere kostenefficiëntie en een stijgende kwaliteit (Warner & Hebdon, 2001; Bel et al., 2007;

¹ Hoofddocent, Instituut Bestuurskunde, Campus Den Haag, Universiteit Leiden.

² Master in crisis and security management, Instituut Bestuurskunde, Campus Den Haag, Universiteit Leiden.

Hebdon & Jalette, 2007). Met uitzondering van het onderzoek van Terpstra, Van Stokkom en Spreuwers (2013) en de speciale editie over Europese steden in de *European Journal on Policing Studies* (Edwards *et al.*, 2014), blijft het Europees comparatief onderzoek over privatisering van politietaken uiterst schaars. Dit heeft tot gevolg dat de stelling dat er een algemene trend inzake privatisering bestaat in Europa, onbetwist blijft. De afwezigheid van internationale vergelijkingen leidt ertoe dat verklaringsmodellen voor plural policing uitsluitend gebaseerd zijn op een beperkte Angelsaksische zienswijze (Devroe & Terpstra, 2015). Het leek ons daarom interessant de stand van zaken te schetsen van de situatie inzake private veiligheidsdiensten in België en Nederland, de landen waar de lezers van de Cahiers zich bevinden. Alhoewel Nederland neigt naar de Angelsaksische realiteit, merken we in België een totaal verschillende realiteit. Deze bijdrage beperkt zich tot de private bewaking en beveiligingsdiensten die klassieke politietaken van toezicht en handhaving op het openbaar domein vervullen, en is gebaseerd op onderzoek zowel in België als in Nederland naar de aanwezigheid, de rol, de taken en de bevoegdheden van de private veiligheidssector.

Deze *methode* die werd gehanteerd is tweeledig. In België werd zowel gepeild naar de realiteit van de private veiligheidsdiensten als naar de visie op privatisering. Hiervoor werd geput uit bestaand onderzoek (Devroe, 2012) over politie- en veiligheidsbeambten in de publieke ruimte, ter bestrijding van overlast. Een specifiek deel van de vragenlijst waarmee 72 semigestructureerde interviews werden afgenomen, ging over de private veiligheid, meer in het bijzonder de politieke visie achter privatisering en de relatie met de publieke politie. Dit onderzoek bestrijkt de periode 1985 tot 2010, en geeft informatie zowel over de periode voor de politiehervorming (1998) als nadien. De bredere sociale, maatschappelijke en politieke context wordt in dit onderzoek meegenomen, waarbij zowel federale beleidsmakers (Ministers, kabinetsleden) als regionale (arrondissementscommissarissen, gouverneurs, procureurs des Konings) en lokale respondenten (burgemeester, korpschefs, politiepersoneel en personeel van private veiligheidsdiensten) werden bevestigd. Tevens werden 486 beleidsdocumenten uit de periode 1995-2007 geanalyseerd. Het onderzoek in Nederland richt zich uitsluitend op de periode *na* de invoering van de nationale politie in 2013. Er werden acht semi-structureerde interviews³ gehouden met personen werkzaam bij de politie en in de private beveiligingssector. Deze bijdrage wordt voor beide landen verrijkt met citaten uit de interviews.

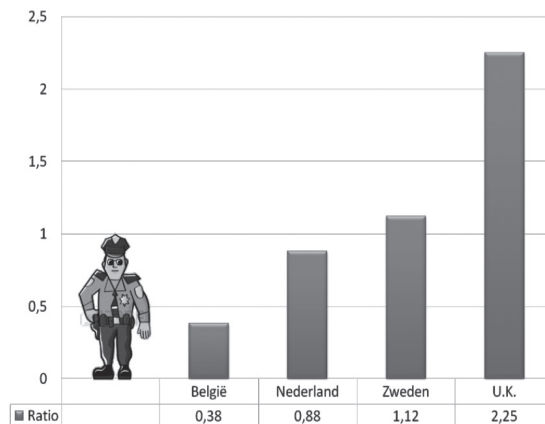
Deze bijdrage beoogt een verhelderende schets te geven van de stand van zaken met betrekking tot private veiligheidsdiensten in beide landen en is niet comparatief opgezet. In een eerste paragraaf schetsen we enkele cijfers van private veiligheid in internationaal perspectief. In een tweede paragraaf komt de historiek kort aan bod in beide landen, gevolgd door de wetgeving en de bevoegdheden. We sluiten af met een primaire vergelijking tussen beide landen.

³ Binnen de politie is er gesproken met een districtchef en twee wijkagenten. Binnen de private sector is er op strategisch niveau gesproken met twee personen en op operationeel niveau met één persoon. In aanvulling is er gesproken met de voorzitter van een stichting voor collectieve beveiliging en een onafhankelijk expert wat betreft de politie. Anonimiteit werd gegarandeerd.

1. Enkele cijfers

Cijfermatige gegevens over de private veiligheidsdiensten in Europa zijn beschikbaar sinds 1997. In de 15 landen van Europa waren toen reeds 600.000 private bewakingsagenten werkzaam in veiligheid in de veiligheidssector (De Waard, 1999: 168). Canada kent een dichtheid van 420, Groot-Brittannië 280, Duitsland 220, Denemarken 190. Zweden, Nederland en Frankrijk kennen een dichtheid van minder dan 180, met een Europees gemiddelde dat schommelt rond de 170 (De Waard, 1999; Van Dijk & De Waard, 2000). Cijfers uit de meest recente Coess rapportage⁴ (2012) schetsen de dichtheid van veiligheidsagenten en publieke politie in 34 landen: 27 Europese deelstaten en zeven bijkomende landen namelijk Bosnië & Herzegovina, Kroatië, Macedonië, Noorwegen, Servië, Zwitserland en Turkije. Deze cijfers tonen aan dat Groot-Brittannië twee keer zoveel private politie tewerkstelt als publieke politie. In de vijftig staten van de Verenigde Staten van Amerika waren in 2014 meer dan één miljoen (1.077.520) veiligheidsagenten werkzaam⁵. In verschillende landen kent de private veiligheidsindustrie een gestage groei (Button, 2002; Shearing, 1992). In België en Nederland is deze groei niet zo uitgesproken, zoals grafiek 1 laat zien.

Grafiek 1: Vergelijking van vier landen: Ratio privaat veiligheidspersoneel per publieke politieofficier

We geven enkele cijfers mee die de grootte van deze beroepsgroep voor België illustreren. In 2010 waren er in België 220 erkende bedrijven met een vergunning, waarvan 187 actief. De omzet van deze firma's laat een gestage groei zien, 410 miljoen euro in 2000, 450 in 2001, 495 in 2002 en 525 in 2003, 417 in 2004, 513 in 2005, 522 in 2006, 556 in 2007, 587 in 2008 en 591 in 2009⁶. Als hoofdactiviteit omschrijven deze firma's het toezicht op de bescherming van (on)roerende goederen (74%), het beheer van alarmcentrales (15%), en winkelinspectie (4,5%). Eerder te verwaarlozen activiteiten

⁴ Private security services in Europa, <http://www.coess.org/?CategoryID=203> last consulted on April 12th 2015.

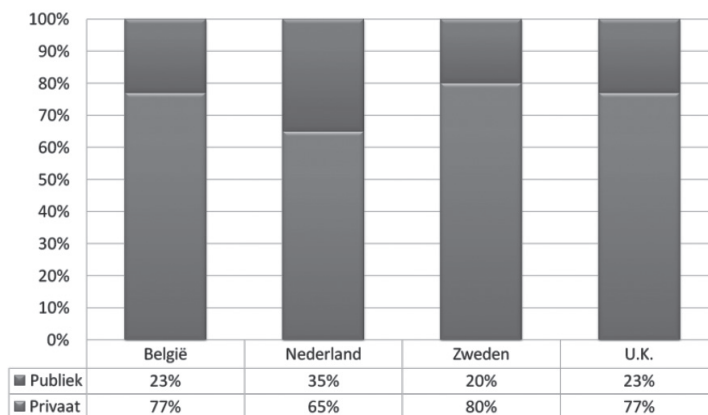
⁵ Bureau of labor statistics: [http://www.bls.gov/oes/current/oes339032.htm#\(1\)](http://www.bls.gov/oes/current/oes339032.htm#(1)) last consulted on April, 12th 2015.

⁶ Beroepsvereniging voor Bewakingsondernemingen (BVBO) – cijfers en informatie. BVBO is een beroepsorganisatie die 90% van de Belgische private veiligheidsbedrijven vertegenwoordigt, zie: www.apeg-bvbo.be laatst geconsulteerd op 26 januari 2015.

zijn het waardetransport (0,13%) en het beveiligen van evenementen (0,43%). Hun klantenbestand bestaat voornamelijk uit bedrijven (81,6%), met daarnaast privépersonen (16,7%) en eerder marginaal de overheid (1,6%) (Vandenhove, 2006: 189). De private bewakingsdiensten stelden 15.411 bewakingsagenten aan het werk, een personeelsbestand dat ongeveer overeenkomt met één derde van het totale politiepenseelsbestand. Grafiek 1 toont aan dat, voor één publieke politieman (het figuurtje links) slechts 1/3 private beveiliging actief is in België. In België is er één politieagent per 266 inwoners en één private beveiliging per 703 inwoners. Dit verklaart $(266/703 = 0.38)$ de graad in de grafiek. De grafiek toont aan dat men in België nog steeds hoofdzakelijk op de publieke veiligheidsleveranciers steunt (Coess & Almega, 2009).

In Nederland bedraagt de private/publieke ratio 0,88 wat betekent dat het aantal politieagenten en private beveiligers redelijk dicht bij elkaar ligt. Er zijn 1300 private beveiligingsbedrijven met een vergunning en Nederland telt 31.543 private beveiligers. Ter vergelijking: in Zweden is de private/publieke ratio 1.12, zijn er 250 beveiligingsbedrijven en 20.000 private beveiligers. In het Verenigd Koninkrijk is de ratio 2.25. Er zijn 2500 private beveiligingsbedrijven actief en 364.586 private beveiligers (CoESS, 2012). Dit betekent, zoals gezegd, dat in beide laatstgenoemde landen er meer private beveiligers dan publieke politieagenten zijn.

Grafiek 2: Vergelijking in vier landen:
Outsourcing contracten aan private veiligheidssector en publieke door private actoren

Uit grafiek 2, gebaseerd op de gegevens van CoESS (2012), blijkt dat in alle vier de landen een betekenisvolle minderheid van outsourcing naar de publieke sector gaat. Private beveiligers besteden de meeste opdrachten uit aan collega's in de eigen sector. In Zweden ligt dit aantal het hoogste en worden 80% van de contracten afgesloten met private actoren.

2. Een historische noot

In deze paragraaf schetsen we kort het ontstaan van de private bewakingsdiensten in beide landen, met bijzondere aandacht voor de politieke samenstelling van de regering.

2.1. België

In deze paragraaf wordt de belangrijke maatschappelijke vraagstelling namelijk ‘welke onderliggende dynamieken het debat en het beleid ten aanzien van de private bewakingsdiensten beïnvloeden’ beantwoord aan de hand van een reconstructie van de opeenvolgende regeringen.

2.1.1. Wet op de privé milities (1934)

In België werd – na de onafhankelijkheid in 1830 – de burgerwacht⁷ in het leven geroepen, die de privébezittingen van de bezittende klasse moest beschermen. Het Nederlandse leger liet immers na plunderingen tijdens de revolutie van 1830 tegen te houden (Van Outrive, Cartuyvels & Ponsaers, 1992). Tijdens het Interbellum kwamen de ‘private milities’ op die leidden tot straatgevechten tussen onder andere fascist en communisten. In deze periode heerste er grote sociale en politieke onrust onder de bevolking. De wet op de privé-milities⁸ verbood elke private milite of elke organisatie van private personen, waarvan het oogmerk is geweld te gebruiken of het leger of de politie te vervangen, zich met deze actie in te laten of in hun plaats op te treden. De wet liet wel toe dat uitzonderingen konden worden toegestaan op dit verbod voor niet-politieke organisaties, mits de naleving van enkele voorwaarden opgelegd door de Ministerraad (Cappelle, 1982). Deze uitzondering bood de ruimte aan bewakingsorganisaties om legaal hun activiteiten uit te voeren. Dergelijke organisaties werden immers aanzien als een ‘toegelaten’ private milite (Brulez, 2010).

2.1.2. Regering Martens VI (1985-1987): geen aandacht voor private bewakingsdiensten

Na de coalitie Martens-Gol (christen democraten – liberalen) van 1981 tot 1985, volgde een nieuwe regeerperiode van 28 november 1985 tot 21 oktober 1987, die regering ‘Martens VI’ genoemd werd. Deze regering bestond uit een coalitie van Vlaams- en Franstalige christendemocraten (CVP/PSC) en liberalen (PVV/PRL). De socialisten zaten in de oppositie. De toenmalige ministers van Binnenlandse Zaken waren C.F. Nothomb (1981-1986) (Franstalige Christendemocraat) en tevens vice-eerste Minister en Minister van openbaar ambt en J. Michel (1986-1988) (Vlaamse christendemocraten), terwijl Justitie geleid werd door J. Gol (1981-1988) (Franstalige liberaal). Het begrip ‘veiligheid’ werd voor de eerste keer in het regeerakkoord genoemd⁹. Na slechts twee jaar regeren struikelde deze regering – op 10 oktober 1987 – over een communautaire kwestie, de zgn. zaak ‘Happart’¹⁰, en verdween. Deze rooms-blauwe regeerperiode

⁷ De wet van 1835 gaf de burgerwacht de bevoegdheid op te treden om het behoud van de nationale instellingen te vrijwaren en het grondgebied te verdedigen.

⁸ Wet van 29 juli 1934 op de private milities.

⁹ Regeeringsverklaring ‘veiligheid der burgers’ van 5 maart 1985.

¹⁰ Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1982 behaalde de Franstalige eenheidslijst ‘Retour à Liège’ in Voeren de meerderheid van de stemmen. Happart werd als burgemeester voorgedragen en in februari 1983 door de Koning benoemd, maar de benoeming zou pas ingaan op 31 december 1983. Deze tussentijd moest Happart de gelegenheid geven om Nederlands te leren. Op 30 december legde Happart de eed af, maar liet duidelijk blijken dat hij geen Nederlands geleerd had. Op 19 januari 1984 werd hij ontslagen omdat hij weigerde een taalexamen af te leggen. Happart ging in beroep bij de Raad van State met het argument dat er geen wet is die enige taalkennis van een burgemeester verlangt. Door de beroepsprocedure bleef Happart in zijn ambt tot 30 september 1986, toen de Raad van State een arrest velde dat de benoeming van Happart definitief vernietigde. In de periode die daarop volgde ontstonden binnen de Belgische regering conflicten tussen

werd gekenmerkt door een vrij repressief en door sommigen ook als neoconservatief omschreven politie- en veiligheidsbeleid (Eliaerts, 1985). Er was geen bijzondere aandacht voor private veiligheidsdiensten.

2.1.3. Regering Martens VII tot IX (1987-1992): wet op private bewakingsdiensten (1990)

Op 13 december 1987 trok de Belg terug naar de stembus. Een tweede reeks regeerperiodes onder Martens (VII tot IX) liep van 1987 tot 1992. Van 1987 tot 1988 vormden christendemocraten en liberalen de coalitie. Vanaf 9 mei 1988 vlogen de liberalen er uit, en werd de coalitie gevormd door christendemocraten en sociaaldemocraten (SP)¹¹. Onder impuls van de sociaaldemocraten, meer bepaald minister L. Tobback die in 1988 aantrad, kwam het wettelijk kader voor de private bewakingsdiensten tot stand, de zgn. 'Wet Tobback'¹² genoemd (1990). De federale parlementsverkiezingen van 24 november 1991, 'zwarte zondag' genoemd, zorgden voor een politieke verschuiving in de richting van extreem rechts. Een moeizame regeringsvorming, die honderd dagen duurde, volgde op deze verkiezingsuitslag. De coalitie gevormd in 1988 hield vier regeerperiodes stand (tot Dehaene II).

2.1.4. Regering Dehaene I en II (1992-1999)

Op 7 maart 1992 werd een nieuwe regering gevormd (Dehaene I) die bestond uit christendemocraten en socialistische sociaaldemocraten en tot 1999 stabiel bleef (Dehaene I en II). Het Vlaams Blok werd uitgesloten van deelname (infra) wegens zijn ondemocratisch programma. De Ministers van Binnenlandse Zaken waren, in vier opeenvolgende regeringen, allen socialistisch. Minister J. Vande Lanotte volgde L. Tobback op (1994 tot 1998). Hij diende noodgedwongen zijn ontslag in na de ontsnapping van M. Dutroux op 23 april 1998. De vlag werd in 1998 opnieuw aan L. Tobback doorgegeven (24.04.1998 – 27.09.1998). Deze laatste moest op zijn beurt, na een korte comeback, zijn ontslag indienen omwille de verstikkingsdood van Semira Adamu. Socialistische Minister L. Vandenbossche volgde L. Tobback op (1998-1999). In deze periode situeert zich ook de belangrijke politiehervorming (1998) waarbij de vroegere gemeentepolitie afgeschaft werd, waarbij de burgemeester de directe 'greep' op 'zijn' gemeentepolitie verloor, behalve in de grootsteden (Ponsaers, 2007). De lokale politie werd naar een hoger aggregatieniveau getild (de zone) en werd een zeer duur¹³ betaalde politie. Het kerntakendebat brak los en volgens sommige bevoorrechte getuigen wenste men een aantal taken af te stoten. Met de hervorming werd reeds een aanzet gegeven in het denken over het eventueel inschakelen van de preventiewerkers en de stadswachten die de politie zouden kunnen ontlasten van een aantal basistaken. Een aantal politiezones belastte haar stadswachten met duidelijke (politie)taken, een aantal andere zones besteedden ze zelfs uit aan private bewakingsmaatschappijen (Vandenhove, 2006). De overheid was duidelijk op zoek naar een oplossing, zoals volgend citaat illustreert:

Vlamingen en Walen over de uitvoering van het arrest. Uiteindelijk viel de regering ten gevolge van onder meer de Hapartkwestie op 19 oktober 1987 (Luyckx, 1964).

¹¹ In de regeerperiode Martens VIII (9 mei 1988 tot 29 september 1991) zat de Volksunie (VU) nog mee in de coalitie, nadien niet meer.

¹² Wet van 10 april 1990 op de bewakingsondernemingen, de beveiligingsondernemingen en de interne bewakingsdiensten. Zie ook: http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1990041033&table_name=wet

¹³ Bij de onderhandelingen met de vakbonden werden hun wensen over de hele lijn door Minister A. Duquesne ingewilligd, waardoor de politie het best betaalde overheidsstatuut uit de wacht sleepte (Vandenhoven, 2003a).

‘Overlast en kleine criminaliteit dat is allemaal goed en wel, maar dan stel ik mij de vraag: wie gaat dat doen op het terrein? Want uiteindelijk was heel de bedoeling het ontlasten van de duur betaalde politie, dus we konden niet zeggen dat de politie het moest doen. Dan komt de discussie wie het wel gaat doen? Private veiligheid? Dat ligt gevoelig, want dat is voor de gemeenten een soort van inkomsten, en er mogen achter burgers aanspreken in de publieke ruimte op overlast geen commerciële motieven zitten, want dan gaat men schrijven voor de inkomsten. Is het voor andere instanties haalbaar? Wat heeft het voor zin om de politie te willen ontlasten – naar aanleiding van het kerntakendebat – om dan te moeten zeggen: ‘politie, gij moet dat toch gaan doen’. Dat is eigenlijk onlogisch. We moesten dus op zoek naar een andere oplossing’. (burgemeester)

2.1.5. Regering Verhofstadt I (1999-2003)

De volgende regeerperiode (12 juli 1999 tot 11 juli 2003) nam een liberale premier de vlag over van christendemocraat J.L. Dehaene (regering Verhofstadt I). Deze regering kende een belangrijke breuklijn met de vorige reeks regeringen. Voor het eerst sinds lange tijd stonden de christendemocraten aan de zijlijn. Paarsgroen ontstond, namelijk een coalitie tussen liberalen (VLD/PRL), socialisten en groenen (Agalev/Ecolo)¹⁴. Ook deze regering hield het vier volle jaren vol. In deze periode kleurden de Ministerposten Binnenlandse zaken en Justitie allebei blauw. A. Duquesne (Franstalig liberaal¹⁵) nam de Ministerpost van Binnenlandse Zaken op en Justitie werd geleid door M. Verwilghen (Vlaamse liberaal). In deze periode kwam het zogenaamde Veiligheids- en detentieplan (2000) tot stand, voorbereid door Minister Verwilghen, waarin uitdrukkelijk werd voorzien in de private uitbesteding van een aantal politietaken (zoals het gevangenenvervoer). Toch werd pas echt over privatisering gedacht tijdens de beginperiode van de regering Verhofstadt 2 (2003-2007).

2.1.6. Regering Verhofstadt II (2003-2007)

Tijdens deze regeerperiode kleurde de regering ‘paars’, de groenen verlieten de coalitie. De liberalen (VLD/MR) en socialisten bleven samen aan zet, en dit voor de volle periode van vier jaar. De socialisten leverden de Minister van Justitie (L. Onkelinx – Franstalige socialist- PS). De Minister van Binnenlandse Zaken (en vice-eerste Minister) kwam opnieuw uit blauwe hoek (P. Dewael – Vlaamstalige liberaal – VLD). De bevolking wenste ‘meer blauw op straat’ (Vandenhove, 2003a). Slechts 10% van de politiebezetting werd besteed aan de aanwezigheid in straten en wijken (Vandenhove, 2003b). De politie was met andere woorden nauwelijks aanwezig in het straatbeeld om haar kerntaken, zoals toezicht en handhaving op de openbare weg, uit te voeren¹⁶. Een verhoging van de politiecapaciteit was in die periode echter onbetaalbaar. Dus ging de lokale overheid nogal divers met deze problematiek om. Men ging op zoek naar alternatieven: een aantal taken (zoals toezicht in shopping centra) werd uitbesteed aan private partners. Bedrijven stapten over naar gespecialiseerde bewakingsfirma’s om hun terreinen en goederen te beschermen. De wetgeving liet echter niet toe om private bewakingsdiensten te laten patrouilleren in het publieke domein, zoals in Nederland het geval is. Alhoewel in die regeerperiode de privatiseringstendens de facto werd ingezet, bleef een vergaande

¹⁴ Ook FDF/MCC zat mee in deze coalitie.

¹⁵ PRL, vanaf 2002 wijzigde de partijnaam naar MR.

¹⁶ Parl. St. Kamer, 2002-2003, nr. 2366/3, p. 3.

privatisering uit. Private bewakingsdiensten hadden niet meer of minder bevoegdheden dan iedere andere burger.

2.1.7. Regering Di Rupo (2011-2014): nieuwe wet op private veiligheidsdiensten (2014)

Na een reeks opeenvolgende korte regeringen (Verhofstadt III, Leterme I, Van Rompuy en Leterme II) tussen 2008 en 2011, werden er vervroegde verkiezingen uitgeschreven op 13 juni 2010. Aan Vlaamse kant werd de Nieuw Vlaamse Alliantie (N-VA) de grootste partij en aan Franstalige kant waren dat de sociaaldemocraten. De onderhandelingen duurden buitengewoon lang. Op 16 mei 2011 werd Di Rupo formateur. De N-VA kon zich niet vinden in de voorstellen van de formateur en Di Rupo onderhandelde daarom verder zonder de Vlaams-nationalisten. Di Rupo kwam tot regeringsformatie met tripartite: De sociaaldemocraten, de christendemocraten en de liberalen. Het privatiseringsvraagstuk kwam slechts aan het einde van deze regering in een stroomversnelling. De regering diende aan wetsontwerp in 'tot regeling van de private en bijzondere veiligheid' dat op 23 januari 2014 in het Belgisch Staatsblad verscheen¹⁷. De wet trad pas zeer recent, in februari 2015, in voege. De analyse en gevolgen voor de politie van deze (nieuwe) wet vallen dan ook buiten het bestek van deze bijdrage.

Besluitend stellen we vast dat slechts twee regeringen (Martens IV en Verhofstadt II) politieke aandacht voor private veiligheidsdiensten in een wetgevend dispositief omzetten. De reconstructie die in het onderzoek werd gemaakt toont aan dat er in België nooit een diepgaand inhoudelijk debat werd gevoerd over de mogelijke rol die de private bewakingsdiensten zouden kunnen vervullen. Eén en ander heeft te maken met de politieke kleur van de Minister van Binnenlandse Zaken, volgens deze respondent:

'Dat is politiek te gevoelig. Daarover is eigenlijk nooit een serieus debat gevoerd kunnen worden. In heel de periode die ik meegemaakt heb (van 99 tot 2005) hebben we geprobeerd het debat over de positie van de private politie duidelijk te bepalen. De PS vooral heeft zich daar altijd tegen verzet. Ze vonden dat niet nodig. Dus hebben we nooit meer ten gronde het debat gevoerd, tot op de dag van vandaag niet. Daar waar de burger en de sociaal zwakkeren toch tamelijk centraal stonden onder de tijd van Tobback en Vande Lanotte, gaan we onder de legislatuur van Duquesne de aandacht krijgen voor zelfstandige ondernemers, met prioriteiten van diefstal en ramkraken. Verwilghen had daar een heel dispositief voor opgezet, samen met Duquesne – twee blauwe ministers. Je zat daar toch met een aantal cruciale wijzigingen in het beleid. Plus natuurlijk steken we niet onder stoelen of banken dat ook de private veiligheidssector daarvan heeft kunnen meegenieten. In dien verstande: er was ook het kerntakendebat van de politie. We zitten ook in de zonale vorming: wat zijn nu eigenlijk de kerntaken? Wat moet de politie wel en niet doen? Ik ga heel kort door de bocht, maar ik wil daar toch op duiden dat je ziet dat de politie op het publiekdomein zit en de private sector op het privaats domein, dat ze zich dan afvragen: welke taken zouden die kunnen overnemen? Je krijgt dan helemaal die tendens van: alarmsystemen, alarmcentrales, ... Ik durf in België nog niet spreken over publiek-private samenwerking, maar er hing toen iets in de lucht. Daar voel je

¹⁷ 13 Januari 2014 – Wet tot wijziging van de wet van 10 april 1990 tot regeling van de private en bijzondere veiligheid, BS 23.01.2014, 18e jaargang, 192 p. Zie ook: http://www.legalworld.be/legalworld/m_content.aspx?mid=72116&LangType=2067

dan dat dit zeer mooi door de liberalen is opengetrokken. Er is een wijziging gekomen en een verder zetting van de wet op de private veiligheid, de wet 'Tobback' van 1990' (Kabinetsmedewerker Binnenlandse Zaken).

Slechts in de laatste regering (Michel) (vanaf oktober 2014) ruimden de socialisten, na 23 jaren regeringsdeelname, plaats voor de Nieuw Vlaamse Alliantie (N-VA). De nieuwe Minister van Veiligheid, vicepremier van de federale regering, Jan Jambon (Nieuw Vlaamse Alliantie) gaf in zijn beleidsverklaring¹⁸ te kennen dat de private sector een grotere rol zal spelen in het veiligheidsbeleid van ons land. Momenteel wordt een wetsvoorstel ingediend door een aantal parlementsleden hetgeen mogelijk het voorwerp kan worden van een diepgaand parlementair debat over de rol van private veiligheidsdiensten in onze samenleving.

2.2. Nederland

Waardentransport, cash management, parkeerbeheer, toezichthouders en straatcoaches, trainen en leveren van buitengewoon opsporingsambtenaren, elektronisch toezicht op personen met een enkelband, risicomanagement en veiligheidsadvies voor de overheid, huisbezoeken bij thuis gestraften, het bewaken van de tunnels op snelwegen, levering van bewakingscamera's en technologische tools zijn allemaal voorbeelden van services geleverd door private beveiligingsbedrijven in Nederland.¹⁹ Private bewaking is echter geen nieuw fenomeen. Zo toont de Nachtwacht, het meesterwerk van Rembrandt van Rijn uit 1642, een ordedienst van vrijwillige schutters (burgers) die 's nachts de wacht hield en de rust en orde bewaakte (Van Steden, 2006). Het eerste officiële Nederlandse private beveiligingsbedrijf werd reeds opgericht in 1902 (Verhoog, 2002). Publiek-private samenwerking (PPS) in de veiligheidssector staat in Nederland op de politieke agenda sinds midden jaren tachtig. In 1999 introduceerde de overheid de mogelijkheid voor gemeenten om private beveiligingsorganisaties in te huren om te surveilleren in de publieke ruimte²⁰. Op dat moment was de Tweede Kamer uiterst kritisch over de plannen (Van Steden, 2002). De veiligheidsnota 'Op weg naar een veiliger samenleving'²¹ (2002) gaf aan dat het creëren van een veiliger samenleving niet alleen de verantwoordelijkheid is van de overheid, maar dat 'ook burgers en bedrijven daarin een rol dienen te spelen'. In 2005 publiceerde de Raad van Hoofdcommissarissen de nota 'Visie op de politiefunctie' (Politie in Ontwikkeling, 2005; Fijnaut, et al., 2007). Hierin werd het belang van de overheid benadrukt; ze mag slechts incidenteel gebruik maken van private beveiligingsbedrijven. Er werd gesteld dat duidelijke eisen met betrekking tot kwaliteit, integriteit en democratisch overzicht bij inzet van private veiligheidsbedrijven belangrijk is. Daarnaast behoort de politie altijd de operationele controle te behouden. Erkend wordt dat vele actoren betrokken zijn bij veiligheid en

¹⁸ Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, 24 november 2014, Beleidsverklaring, Veiligheid, Politie en Binnenlandse Zaken Doc 54 0020/ (2014/2015): 001: Federale regeringsverklaring.

¹⁹ G4S (n.d.). *De optimale beveiliging en cash solutions bij de lokale overheid*. Verkregen op 24 november 2014 van: <http://www.g4s.nl/nl-NL/oplossingen/sector/Publieke%20sector/Lokale%20overheid/ADT> (2011, januari 28), ADT ondersteunt Reclassering Nederland door elektronisch toezicht. Verkregen op 24 november 2014 van: <http://www.adtfireandsecurity.nl/default.aspx.locid-0kpnew007.%20RefLocID-0kp053002016.Lang-NL.htm>

Securitas (n.d.). *Government and Institutions*. Verkregen op 24 november 2014 van: <http://www.securitas.com/nl/nl/Custom-Segments/Government-Institutions/>

²⁰ *Kamerstukken II 1998/1999, 26604, nr. 1, p. 4.*

²¹ *Kamerstukken II 2002/2003, 28684, nr. 1, p. 10.*

dat de politie actief probeert samen te werken. In datzelfde jaar publiceert de Raad een tweede document ‘Visie op de Publiek-Private Samenwerking’ (2005).²² Het doel van dit document is te verduidelijken hoe de politie de samenwerking met andere actoren, zowel publiek als privaat, wil aangaan. De visie kan worden samengevat in vijf punten. Het is belangrijk dat publiek-private samenwerking toegevoegde waarde heeft, dat de regie bij de nationale of lokale overheid ligt, dat er actieve deelname is van (collectieven van) burgers en ondernemers, dat er duidelijkheid is over de verantwoordelijkheden van alle betrokken partijen en dat de invulling van de rol van de politie verschilt per situatie. Onderzoek (KplusV, 2010; Terpstra, 2012) naar het gebruik van private beveiligers door 260 gemeenten in 2010 stelde vast dat veertien procent van de gemeenten een privaat beveiligingsbedrijf inhuurt om toezicht te houden in het publieke domein.²³ In 2011 maakte de Staatssecretaris voor Veiligheid en Justitie bekend de samenwerking tussen de politie, het Openbaar Ministerie en de private veiligheidsbranche verder te willen vergroten, aangezien volgens hen de samenwerking zijn vruchten afwierp²⁴.

3. Wetgeving en bevoegdheden

Er zijn verschillende manieren om de private veiligheidssector te reguleren. Dit kan door middel van (internationale) wetgeving, maar dit is slechts één van de mogelijkheden. Andere manieren zijn zelfregulering in de veiligheidsbranche en door middel van het contract, waarin afspraken worden vastgelegd. In de volgende paragrafen worden de Nederlandse en Belgische wetgeving, zelfregulering en het contract als methode om de private sector te reguleren, besproken. De Europese wetgeving werd geïntegreerd in de Nederlandse en Belgische wetgeving en daarom niet afzonderlijk behandeld.

3.1. België: De wet op de bewakingsondernemingen, de beveiligingsondernemingen en de interne bewakingsdiensten (1990)

De parlementaire werkzaamheden van de wet van 1990 tonen aan dat er verschillende doelstellingen beoogd werden, waarvan de belangrijkste het introduceren van een effectief controle- en sanctiemechanisme, het bestraffen van machtsoverschrijding, het beperken van de mogelijkheden voor publiek-private samenwerking, en het waarborgen van de kwaliteit in de private bewakingszorg was. Verschillende wetsaanpassingen hebben deze doelstellingen verder aangepast, met een ommezwaai in 2004²⁵ waar publiek-private samenwerking niet alleen mogelijk werd gemaakt, maar zelfs gepromoot (Matthys & Vanschoenwinkel, 2012). In 2004 werd de naam van de wet gewijzigd

²² Raad van Hoofdcommissarissen (2005b). *Visie op Publiek-Private Samenwerking*. Beschikbaar via: <https://www.politieacademie.nl/kennisonderzoek/kennis/mediatheek/PDF/41954.pdf>

²³ Voor verder onderzoek over deze sector verwijzen we naar Bervoets (2013), Van Stokkom, Terpstra en Gunther Moor (2010), Bervoets, Van der Torre, Besselink en Van Bolhuis (2009), Van Steden (2007) en Eikenaar en Van Stokkom (2014).

²⁴ Rijksoverheid (2011, 30 September). *Meer samenwerking tussen overheid en veiligheidsbranche*. <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/persberichten/2011/09/30/meer-samenwerking-tussen-overheid-en-veiligheidsbranche.html> (Bezocht op 2-11-2014).

²⁵ Wet van 25 april 2004 tot invoeging van een art. 17 bis in de wet van wet van 10 april 1990 op de bewakingsondernemingen, de beveiligingsondernemingen en de interne bewakingsdiensten (BS 29 juli 1999), de wet van 29 juli 1934 waarbij privé milities verboden werden en de wet van 19 juli 1991 tot regeling van het beroep van privé detective (BS 3 juni 2004) heeft de wet van 10 april 1990 omgedoopt tot ‘wet tot regeling van de private veiligheid’ (zie ook Omzendbrief OOP30bis, II.2, nr. 21). nog later heeft art. 487 Programmawet van 27 december 2004 (BS 31 december 2004) de wet opnieuw omgedoopt tot ‘wet tot regeling van de private en bijzondere veiligheid’.

naar ‘wet tot regeling van de private en bijzondere veiligheid’. Bepalingen werden opgenomen over het uniform, de gebruikte wagens, de ministeriële identificatiekaart en het dienstwapen. De rol van deze private diensten op het openbaar domein werd in België uiterst beperkt gehouden. Zo zijn ze niet gemachtigd om een identiteitskaart op te vragen, en zeker niet om bestuurlijke aanhoudingen te verrichten. Tevens werd een beperking ingevoerd op de overstapmogelijkheden van de reguliere politie naar de private veiligheidszorg²⁶. Hiertoe werd vooropgesteld dat de overstap maar mogelijk was na een periode van vijf jaar²⁷.

De ‘persoonscontrole’ – in de zin van VIP-bewaking – werd reeds in de wet van 1990 opgenomen. Deze bewakingsactiviteit viseert het beschermen van personen tegen mogelijke gevaren door de bewaakte persoon af te schermen voor ongewenste toenaadering door derden. Het is de bewakingsonderneming of interne bewakingsdienst niet toegestaan op vraag van een derde over te gaan tot het beschermen van een bepaald persoon zonder diens voorafgaande toestemming. Deze taak kan gewapend uitgevoerd worden (Cools & Verbeiren, 2008). Bijzondere aandacht gaat in deze bijdrage uit naar toezicht op en de controle van personen met het oog op het verzekeren van de veiligheid op ‘al dan niet publiek toegankelijke plaatsen’. Hiermee worden de persoonscontroles in de amusements- en de uitgangssector alsook de controle in winkelgalerijen en ‘shoppingcentra’ bedoeld. De controle werd beperkt gehouden tot toegangscontrole ‘indoors’, en mocht niet worden uitgeoefend op de ‘openbare weg’. Hetgeen ons in deze bijdrage in het bijzonder interesseert is nu net de bevoegdheid van de private bewaking in de publieke ruimte. In Nederland kunnen private bewakingsagenten immers in de publieke ruimte patrouilleren op vraag van de gemeente.

Met de wetwijziging van 2004²⁸ werd een aantal inhoudelijke termen aangepast waardoor de activiteiten die onder de noemer ‘persoonscontrole’ vallen, aanzienlijk uitgebreid werden. We denken hierbij aan de verruiming van de toegangscontrole. Deze activiteit onderscheidt zich van de overige bewakingsactiviteiten doordat ze niet zozeer betrekking heeft op de bewaking en de bescherming van goederen, maar bestaat uit het toezicht op het gedrag van *personen*. De persoonscontrole is niet langer beperkt tot de toegangscontrole. Ook andere vormen van controle op de gedragingen van personen vielen vanaf 2004 onder de wettelijke regeling. Een voorbeeld hiervan is het toezicht op het gedrag van mensen in een ‘shoppingcenter’. Deze activiteit omvat ook de organisatie van portiers, evenementenbeveiliging en winkelinspectie. Ook allerhande vormen van toegangscontrole en de bewakingsfuncties aan bioscoopcomplexen of in winkelgalerijen, het toezicht in pretparken, de uitoefening van zogenaamde ‘security’-activiteiten bij concerten of deze van stewards bij fuiven en bals, dienen onder deze activiteit begrepen te worden. Het blijft verboden om bij het uitvoeren van de opdrachten van persoonscontrole een wapen te dragen. De activiteiten blijven beperkt tot indoor-opdrachten en konden in 2004 *niet* worden uitgeoefend op ‘de openbare weg of op openbare plaatsen’. De wet van januari 2015 voorzag echter in een uitbreiding van het toepassingsgebied

²⁶ Ontwerp van wet op de bewakingsondernemingen, de beveiligingsondernemingen en de interne bewakingsdiensten, *Parl. St.*, Belgische Senaat, zitting 1989-1990, nr.775/2, 3-7.

²⁷ Artikel 5 Wet van 10 april 1990 tot regeling van de private en bijzondere veiligheid. Deze regeling werd licht versoepeld in de wet van januari 2015.

²⁸ Wet van 7 mei 2004 tot wijziging van de wet van 10 april 1990 op de bewakingsondernemingen, de beveiligingsondernemingen en de interne bewakingsdiensten, de wet van 29 juli 1934 waarbij private milities verboden worden en de wet van 19 juli 1991 tot regeling van het beroep van privédetective, *BS* 3 juni 2004; Wet van 27 december 2004 houdende diverse bepalingen, *BS* 31 december 2004.

met een nieuwe activiteit: de begeleiding van groepen van personen met het oog op de verkeersveiligheid. Tevens voorziet deze wet wél de mogelijkheid om gelimiteerde bewakingsopdrachten uit te oefenen op de openbare weg. Dit houdt onder meer in dat de lokale overheid de mogelijkheid krijgt om in welbepaalde gevallen een politiereglement uit te vaardigen waarbij preventief bewakingstoezicht *door bewakingsagenten* kan worden toegelaten op een gedeelte van de openbare weg en binnen een zichtbaar voor het publiek afgebakende perimeter. Hierbij wordt in het bijzonder gedacht aan de private bewaking van evenementen en industrieparken als dusdanig²⁹. De agenten hebben hierbij echter nog geen vaststellingsbevoegdheid.

3.1.1. Contract

Sinds de wet van 2004 kunnen gemeentelijke overheden een beroep doen op private bewakingsdiensten, hetgeen door De Hert (2005) een 'doorbraak' genoemd werd. De inschakeling van private veiligheidsactoren door publiekrechtelijke rechtspersonen bleef echter beperkt³⁰. Enkel met toestemming van de minister van Binnenlandse Zaken kunnen deze diensten op 'voor het publiek toegankelijke plaatsen' ten behoeve van openbare rechtspersonen roerende en onroerende goederen bewaken en personen beschermen³¹. Op die manier werd vermeden dat de overheid zelf de groei van de private sector in de hand ging werken. De wet van 2004 maakte het mogelijk dat private bewakingsagenten aangesteld door de gemeenteraad 'aangifte' zouden doen bij de politieambtenaar of hulpagent van politie voor overlastfeiten. Het gaat dan uitsluitend om lichtere vormen van overlast die het voorwerp uitmaken van een administratieve boete³². Deze aangiften zijn beperkt tot 'vaststellingen, die uitsluitend betrekking hebben op de onmiddellijk waarneembare toestand van *goederen* die zich bevinden op het openbaar domein, in opdracht van de bevoegde overheid'³³. Patrouilles op de openbare weg werden toegelaten, doch enkel wanneer ze betrekking hebben op de bewaking van *goederen*. De controlebevoegdheden beperken zich daarbij tot de aangifte van feiten zoals het buitenzetten van vuilniszakken buiten de toegelaten uren, schade aan planten in openbare parken en plantsoenen, bedekte straatnaamborden of huisnummers, woonwagens op plaatsen die daar niet voor bestemd zijn, graffiti, ...³⁴. Bewakingsagenten kunnen geen inbreuken vaststellen op eigen kracht³⁵, noch kunnen ze geweld of dwang gebruiken³⁶,

²⁹ X, Artikel voor Private Veiligheid, De vernieuwde wet op de private veiligheid: een versterking van de private veiligheid in dienst van het algemeen belang, standpunt van de BVBO.

³⁰ Ontwerp van wet op de bewakingsondernemingen, de beveiligingsondernemingen en de interne bewakingsdiensten, *Parl. St., Belgische Senaat*, zitting 1989-1990, nr.775/2, 3-7.

³¹ *Parl. St. Kamer*, 2002-2003, nr. 2366/1 en 2367/1, 9. en Art. 2 paragraaf 2, tweede lid gewijzigd door art. 3, 4° wet 9 juni 1999.

³² Zij kunnen dit enkel doen in het kader van hun activiteiten omschreven in art. 1, paragraaf 1, 1ste lid, 6° van de bewakingswet.

³³ Het gaat hier om de activiteiten bedoeld in art. 1, paragraaf 1, eerste lid, 6° van de wet van 10 april 1990 op de bewakingsondernemingen, de beveiligingsondernemingen en de interne bewakingsdiensten (wet op de private veiligheid' genoemd), ingevoegd door art. 3, 2° wet van 7 mei 2004. Zie verder de wet van 29 juli 1934 waarbij private milities verboden werden en de wet van 19 juli 1991 tot regeling van het beroep van privé detective, *BS* 3 juni 2004.

³⁴ Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot wijziging van de wet van 10 april 1990 en bij het wetsontwerp tot invoering van een artikel 17 bis in de wet van 10 april 1990 op de bewakingsondernemingen en private bewakingsdiensten, *Parl. St. Kamer*, 2002-2003, nr.2328/1 en 2329/1, p. 5-6.

³⁵ Art. 1 paragraaf 1, tweede lid ingevoegd door art. 3, 3° wet van 7 mei 2004.

³⁶ Het verbod op wapendracht door bewakingsagenten werd door Minister Turtelboom (VLD) nog eens bevestigd in het KB van 15 maart tot regeling van bepaalde methodes van bewaking, *BS* 2 april 2011 (KB bewakingsmethodes) en de omzendbrief SPV05 betreffende bewaking in het uitgangleven, *BS* 1 maart 2011.

ook niet tegen wie zich verzet bij toegangscontroles. De enige uitzondering op deze regel dient gezocht te worden buiten de wet tot regeling van de private en bijzondere veiligheid³⁷. In het kader van het zogenaamde ‘vattingrecht door particulieren’ mag een bewakingsagent een derde in bedwang houden, zoals ieder ander burger dat kan. Ook de traditionele bevoegdheid om een proces-verbaal op te stellen blijft onveranderd een taak voor de publieke politie. De door de bewakingsagenten gemaakte vaststellingen hebben (alleen) de waarde van een vermoeden³⁸. Bewakingsagenten kunnen enkel aangifte doen die geen specifieke bewijswaarde heeft³⁹, en die evenveel waard is als die van om het even welke andere burger. De vaststelling wordt in principe neergeschreven in een bestuurlijk verslag dat naam, voornaam en wettelijk adres moet bevatten⁴⁰ (dus een moeilijke aangelegenheid als de overtreder niet meewerkt). Volgens Schuermans (2005) hebben de bewakingsagenten zelfs minder bevoegdheden dan iedere andere burger want ze moeten eerst door de gemeente zijn aangesteld om aangifte te kunnen doen en de gewone burger niet. Het feit of de private veiligheidsdiensten nu wel of niet een verruimde bevoegdheid kregen is omstreden. Sommige bevoorrechte getuigen noemden dit (geringe) vaststellingsregime totaal nutteloos. Anderen noemen deze beperkingen in strijd met de wet op de private veiligheid⁴¹. Nog anderen zien hierin een belangrijke verruiming van de bevoegdheden van de private bewaking ten nadele van de publieke politie (De Hert, 2005)⁴². De documentanalyse toont aan dat politiek vermeden werd om een duidelijk standpunt in te nemen, het was een omstreden thema. Dat het debat niet alleen uit de weg werd gegaan, maar dat men ook de toenmalige situatie (met bevoegdheid vooral voor overheidspersoneel) wenste te behouden, blijkt uit volgend citaat:

‘Maar de politie blijft absoluut ook belangrijk om lokale taken te vervullen! Daar moet je je principes in koesteren en heel strikt handhaven. Voor mij is het nog altijd zo dat het de politie is die de kern-actor is die bepaalt wat de manoeuvreerruimte is van de andere actoren. Als je begint te segmenteren, dan creëer je gaten in je systeem en elk gat is een opportuniteit voor de andere kant van de oever. Bovendien zijn de private diensten vrij beperkt in hun bevoegdheden en dat moeten we zo houden en dat werkt. Men moet niet komen zeggen dat dit niet werkt, want anders kan je niet verklaren hoe die private sector zo kan boomen. Ik vind dat een hele goede zaak en heb daar geen probleem mee. De scheidingslijn is voor mij altijd het openbaar domein. Het openbaar domein hoort toe aan de openbare macht en geen discussie daarover. Dat daar complementair – en zeker als het gaat over private aangelegenheden – de private sector de behoefte helpt afdekken, geen enkel probleem. Maar enkel met duidelijke afspraken en de regie bij de politie. Momenteel zit het op dat vlak wel goed in België en ik hoop dat we dat nooit los laten’ (korpschef).

³⁷ Wet van 10 april 1990 op de bewakingsondernemingen, de beveiligingsondernemingen en de interne bewakingsdiensten (afgekort: wet tot regulering van de private en de bijzondere veiligheid), BS 25 mei 1991.. In 2008 werd deze wet gewijzigd door de wet van 22 december 2008.

³⁸ Art. 1 paragraaf 1, tweede lid ingevoegd door art. 3, 3^e wet van 7 mei 2004.

³⁹ Art. 119bis, par 6, in fine NGW.

⁴⁰ De Omzendbrief OOP30bis, pt. 21, 3de alinea geeft de criteria aan waaraan een bestuurlijk verslag moet voldoen.

⁴¹ Vertrouwelijke nota aan de minister van Binnenlandse Zaken, P. Dewael.

⁴² Doordat zij door deze wet opdrachten mogen uitoefenen op de openbare weg en het openbaar domein (weliswaar alleen voor goederen en niet voor personen) en de mogelijkheid werd gecreëerd om in opdracht van de gemeente opdrachten van toezicht uit te oefenen.

Zoals gezegd voorziet de nieuwste wet (2015) wel (preventieve) bewakingsopdrachten op de openbare weg.

3.1.2. Controle en supervisie

Het controle- en sanctiesysteem ligt in België niet bij de politie, maar bij de ‘Directie Private Veiligheid’⁴³ van de Minister van Veiligheid, Politie en Binnenlandse Zaken. Deze dienst levert de vergunningen, kan deze ook terug intrekken en kan schorsingen opleggen (Cools & Verbeiren, 2008). De politie is één van de partners in de publiek-private samenwerking, maar heeft niet de regie over de private bewakingsdiensten en deelt niet de taken uit. Deze worden afgebakend en gecontroleerd door de opdrachtgever, veelal de federale overheid of de gemeente, met mogelijk klachtneerlegging bij de Directie Private Veiligheid. Indien de politie bepaalde taken uitbestedt, worden de contacten hierover aangegaan vanuit de (betalende) gemeente. De voorwaarden waarin gemeenten een beroep kunnen doen voor de uitbesteding van politietaken aan de private bewakingsdiensten is bij wet bepaald⁴⁴. De sector kent de ‘Beroepsvereniging van Bewakingsondernemingen’ (BVBO), de enige representatieve werkgeversfederatie voor de private bewakingssector. De BVBO behartigt de belangen van haar leden en van de bewakingssector in het algemeen. De leden van de BVBO vertegenwoordigen meer dan 90% van de Belgische bewakingsmarkt en stellen meer dan 90% van het totale aantal bewakingsagenten in de sector tewerk⁴⁵.

3.2. Nederland: De wet particuliere beveiligingsorganisaties en recherchebureaus (1997)

De huidige Nederlandse wetgeving betreffende private veiligheid, de ‘wet particuliere beveiligingsorganisaties en recherchebureaus’ werd van kracht op 24 oktober 1997.⁴⁶ Voor die tijd viel de private veiligheidssector onder de ‘wet op de weerkorpsen’ uit 1936 (De Waard, 1999). De wet op de weerkorpsen was gericht tegen de groei van het nazisme en de creatie van paramilitaire milities, specifiek de Nationaal – Socialistische Beweging (NSB), de Nederlandse partij die later collaboreerde met de nazi’s. Deze wet besloeg de private veiligheidssector wel, maar dit was inadequaar, omdat de context geheel anders was, aangezien het specifiek gericht was tegen de NSB (De Waard, 1999: 148; Smilde, 2013). Hieronder worden de belangrijke punten uit de huidige wet uiteengezet.

Voordat het wettelijk gezien mogelijk is private veiligheidsactiviteiten uit te voeren, is het verplicht een vergunning aan te vragen bij het Ministerie van Veiligheid en Justitie. Vergunningen die verleend worden zijn geldig voor een periode van vijf jaar. Verlengingen van de vergunning zijn ook vijf jaar geldig. Zowel voor het verlenen als het verlengen van een vergunning worden inlichtingen en advies ingewonnen bij de korpschef.⁴⁷ Naast het bedrijf moet ook elke werknemer een geldige vergunning bezitten. Voor leidinggevend is een vergunning van het ministerie verplicht, voor andere werknemers wordt de vergunning verleend door de korpschef. Daarnaast zijn

⁴³ <http://www.ibz.be/code/nl/loc/secuprev.shtml#7> laatst geconsulteerd op 26.01.2015.

⁴⁴ De wet op de bewakingsondernemingen, de beveiligingsondernemingen en de interne bewakingsdiensten (1990).

⁴⁵ <http://www.apeg-bvbo.be/>

⁴⁶ Stb. 1997, nr. 465. Wet particuliere beveiligingsorganisaties en recherchebureaus.

⁴⁷ Stb. 2014.nr. 9654. Beleidsregels particuliere beveiligingsorganisaties en recherchebureaus. <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2014-9654.html> (Bezocht op 20-11-2014).

er eisen met betrekking tot de opleiding van werknemers. Iedere werknemer moet een basisopleiding hebben gevolgd en voor specifieke functies zijn extra eisen van toepassing.⁴⁸ Het is verplicht voor al het private beveiligingspersoneel te kunnen bewijzen in het bezit te zijn van een vergunning door middel van een speciale identiteitskaart⁴⁹. Daarnaast is het verplicht een door de minister goedgekeurd uniform te dragen. Het is niet toegestaan een wapen te dragen en slechts in uitzonderlijke gevallen is het toegestaan handboeien te dragen. Private beveiligers mogen geen arrestaties verrichten⁵⁰, ze hebben in principe dezelfde mogelijkheden als burgers (De Waard, 1999).

Het is voor private beveiligingsbedrijven verplicht een klachtenprocedure te implementeren. Indien een klacht ingediend wordt, is het verplicht een kopie naar het Ministerie van Veiligheid en Justitie te sturen. Het zogenoemde ‘*moonlighting*’, waarbij politieagenten buiten werktijd om als private beveiligers werken, is strikt verboden (De Waard, 1999). Onder bepaalde omstandigheden is er de mogelijkheid voor de minister om een administratieve boete uit te delen aan een privaats beveiligingsbedrijf.⁵¹

3.2.1. Controle en supervisie

Met betrekking tot controle op en supervisie over de private veiligheidssector speelt de politie een centrale rol. De politie adviseert met betrekking tot het verstrekken van vergunningen en belangrijker, de wet wijst de politie aan als toezichthouder en geeft de politie de operationele regie. Dit creëert een hiërarchische relatie tussen de politie en de private beveiligingssector, wat verschillende vragen oproept. Hoe beïnvloedt dit de relatie tussen de twee partijen tijdens samenwerking? Is er sprake van operationele regie? Hoe voert de politie controle uit? Hoe vaak controleert de politie? Hoe wordt dit ervaren door de private sector? Er worden verschillende eisen aan private beveiligingsbedrijven gesteld om ervoor te zorgen dat er goede afstemming plaatsvindt met de politie. Ten eerste zijn alle private beveiligingsbedrijven verplicht de instructies van de korpschef op te volgen. Verder dient de korpschef of de hoogte gebracht te worden van de aard, de omvang en de duur van de werkzaamheden voordat een bedrijf aan werkzaamheden begint. Dit gebeurt via een aanmeldingsformulier. Ook zijn private beveiligingsbedrijven verplicht de politie informatie te leveren indien hierom verzocht wordt.⁵² Deze wettelijke bepalingen maken dat de samenwerking tussen de politie en de private beveiligingssector afgelopen decennia is gegroeid in Nederland. De (politieke) wil en de wettelijke mogelijkheden zijn toegenomen en het idee dat veiligheid een gezamenlijke inspanning vereist lijkt overheersend. Samenwerking is, zoals logischerwijs te verwachten valt, wel een leerproces, waarbij beide sectoren aan elkaar moeten wennen. Dat er sprake is van groeiende samenwerking betekent echter niet dat samenwerking vanzelfsprekend is en dat overall waar samengewerkt wordt de coöperatie ook effectief is. Zoals gesteld door een geïnterviewde:

⁴⁸ Artikelen 5-11a, regeling wet particuliere beveiligingsorganisaties en recherchebureaus. http://wetten.overheid.nl/BWBR0010256/2/Artikel5/geldigheidsdatum_20-11-2014 (Bezocht op 20-11-2014).

⁴⁹ http://www.veiligheidsbranche.nl/searchnews_nl.html?id=340

⁵⁰ Stb. 2014.nr. 9654. Beleidsregels particuliere beveiligingsorganisaties en recherchebureaus. <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2014-9654.html> (Bezocht op 20-11-2014).

⁵¹ Artikel 15 Wet particuliere beveiligingsorganisaties en recherchebureaus.

⁵² Artikel 12 en 13 Wet particuliere beveiligingsorganisaties en recherchebureaus.

‘Vroeger was de politie absoluut tegen private beveiliging ... De politie wilde daar niks mee te maken hebben, beveiligers werden niet voor vol aangezien. ... [Nu] kan de politie niet anders. De particuliere beveiliging is vaak een verlengstuk van de politie geworden en dat is alleen maar goed. Het scheelt de politie handen en handen vol met werk. De private beveiliging is ook ontzettend verbeterd, gemoderniseerd en geprofessionaliseerd’ (agent private beveiligingssector).

Alle respondenten bij de politie erkenden het belang van samenwerking met de private beveiligingssector en stelden dat de relatie goed is. De respondenten gaven aan dat er een onderscheid kan gemaakt worden tussen preventief en reactief, waarbij de politie vooral reactief werkt en de private sector vooral preventief. Dit betekent dat de private beveiliging zich meer richt op preventie en de politie reageert op het moment dat het fout gaat. De politie wordt dan ingeschakeld indien nodig. De samenwerking, zo gaf een respondent aan ‘gebeurt vaak op een ‘ad-hoc’ basis, waarbij alleen samengewerkt wordt indien nodig. In sommige gevallen sprake is er sprake van structurele samenwerking, bijvoorbeeld op bedrijventerreinen, maar voor de rest is het vooral ‘houtje-touwje’ (onafhankelijke expert). De wijkagenten gaven aan meestal een praatje te maken als men private beveiligers tegenkomt en zoals de districtschef stelde: *‘We hebben er allemaal belang bij dat het veilig is’*. Eén wijkagent stelt wel dat er een groep private beveiligers is waarbij het van belang is duidelijk de grenzen van hun functie aan te geven, aangezien ze de neiging hebben deze grenzen te overschrijden. De politie expert die zelf niet werkzaam is in de sector schetste een ander beeld en stelde dat alhoewel de relatie wel verbeterd is, er nog steeds een dominante stroom binnen de politie is die niet zoveel met de private sector te maken wil hebben en die neerkijkt op private beveiligers en op buitengewoon opsporingsambtenaren. De politieagenten beschouwen de relatie met de private sector niet als concurrerend, sommigen stellen dat concurrentie niet mogelijk is, aangezien de verschillen tussen beide sectoren te groot zijn. Alhoewel positief over de relatie en de samenwerking wijzen alle politieagenten duidelijk naar de verschillen tussen de twee sectoren. Het gezamenlijke doel van toenemende veiligheid wordt wel erkend, maar het verschil in taken en bevoegdheden wordt benadrukt.

De respondenten uit strategische beleidsniveaus geven aan dat de controle *‘strak geregeld is en er streng gecontroleerd wordt’*. Op operationeel niveau benadrukten politieagenten echter dat het belangrijk is samen te werken op basis van gelijkwaardigheid. Eén wijkagent stelde het niet als zijn taak te zien private beveiligers te controleren, al zou hij het wel tegen hen zeggen als hem iets opviel. De andere stelde dat het belangrijk is nooit over te komen alsof je aan het controleren bent en gaf aan niet precies te weten hoe de controle op de private sector geregeld is. Op basis van de interviews lijkt operationele controle dus slechts beperkt uitgevoerd te worden. De respondenten uit de private sector gaven aan de idee te hebben dat er niet vaak gecontroleerd wordt. ‘Afgelopen 17 jaar dat ik werkzaam ben, werd er vijf tot zeven keer gecontroleerd, waarbij alleen formele aspecten, zoals het bewaren van persoonlijke informatie werd gecontroleerd’ (private bewakingsagent).

Binnen de private sector waren de respondenten over het algemeen positief over hun relatie met de politie en allen zien de politie als hun partner. Zoals gesteld door één private bewakingsagent: *‘Ik zie de politie als een hele goede collega, die meer expertise en bevoegdheden heeft’*. Daar waar de politie de nadruk legde op de verschillen tussen beide sectoren, werd tijdens de interviews in de private sector voornamelijk gewezen op het

gezamenlijk doel veiligheid, alvorens toe te geven dat er uiteraard verschillen zijn. Of er een hiërarchische relatie is tussen de politie en private beveiligers werd verschillend gezien. Sommige stelden dat er, zeker op strategisch niveau, op gelijke voet samengewerkt wordt. Zeker ook omdat velen in de private sector voormalig politieagenten zijn. Anderen stelden dat er in meerdere of mindere mate een hiërarchische relatie is, waarbij de politie boven de private beveiligers staat. Alle geïnterviewden hadden suggesties met betrekking tot het verbeteren van de relatie. De meeste suggesties waren erg specifiek, maar in het algemeen werden er opmerkingen gemaakt over het verbeteren van de communicatie en coördinatie, het creëren van gezamenlijke teams, verbeteren van informatie uitwisseling, het vergroten van het bewustzijn over de mogelijkheden van samenwerking en meer gezamenlijke voorbereiding met betrekking tot evenementen.

3.2.2. Zelfregulering

Met zelfregulering accepteren bedrijven vrijwillig bepaalde regels. De ‘Nederlandse Veiligheidsbranche’⁵³ heeft op dit terrein diverse stappen gezet. Voor verschillende delen van de veiligheidssector bestaat een keurmerk. Voor bedrijven die veiligheidstaken uitvoeren is dit het veiligheidskeurmerk. Er zijn aparte keurmerken voor bijvoorbeeld evenementbeveiliging en private recherchebureaus (Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid, 2012). Bedrijven met een keurmerk worden jaarlijks gecontroleerd om te kijken of aan de voorwaarden voldaan wordt. De voorwaarden zijn gerelateerd aan onder andere de integriteit van de organisatie, de financiële gezondheid van het bedrijf, de staat van het materieel, de betrouwbaarheid van het personeel, de naleving van de wet en educatie en training van personeel. De Nederlandse Veiligheidsbranche heeft ook een gedragscode. Er is een onafhankelijke en onpartijdige commissie die klachten behandelt. Een klacht kan bij de branche ingediend worden indien men niet tevreden is met de afhandeling van de klacht door het bedrijf zelf.

3.2.3. Contract

Op het moment dat een privaat beveiligingsbedrijf wordt ingehuurd, dus op het moment dat een ofwel publieke ofwel private partij besluit een bepaalde activiteit uit te besteden, reguleert het contract de relatie tussen beide partijen. Een ‘principaal-agent’ relatie⁵⁴ wordt gevormd, waarbij de inhurende partij het probleem, de doelen en de oplossing definieert. Daarnaast worden er ook regels vastgelegd met betrekking tot de levering van het product of de dienst en de controle hierop. Door deze regelingen controleert de inhurende partij de ingehuurde partij en de principaal dus de agent (Klijn & Teisman, 2000). Indien het contract verbroken wordt is het mogelijk om het beveiligingsbedrijf aansprakelijk te stellen voor de rechter (Stenning, 2000).

⁵³ De Nederlandse Veiligheidsbranche vertegenwoordigt de markt van particuliere beveiliging, recherche en geld- en waardentransport. De Nederlandse Veiligheidsbranche behartigt de belangen van de branche bij de overheid, de politiek en de politie. Voor meer informatie zie: www.veiligheidsbranche.nl.

⁵⁴ Een principaal-agent relatie ontstaat wanneer een partij, de principaal, werk delegeert naar een andere partij, de agent, die dat werk vervolgens uitvoert. Hierbij ontstaat een hiërarchische relatie tussen de twee partijen, waarbij de principaal de agent controleert. Er kunnen zich verschillende problemen voordoen, bijvoorbeeld als de agent en principaal verschillende doelen hebben en het lastig of duur is voor de principaal om de agent te controleren (Eisenhardt, 1989).

4. Conclusie en discussie

Bij wijze van conclusie dringt zich een vergelijking op tussen beide landen. Waar Nederland voluit mee ging in de privatiseringstendens ingezet door de UK, bleef België wat op de achtergrond. Volgens de respondenten was dit te wijten aan de ideologische insteek van de socialisten die steeds gepleit hebben voor een publiek veiligheidsdispositief. Niet alleen het geweldsmonopolie, maar ook het garanderen van rust en veiligheid is volgens hen een exclusieve taak voor de overheid. De Belgische weerstand tegen privatisering van de politiefunctie heeft, zo toonde het onderzoek aan, alles te maken met politieke kleuren in de coalitie enerzijds en met communautaire tendensen anderzijds. Het debat zal in België, zo blijkt uit andere bijdragen in dit Cahier, terug volop worden aangezwengeld. Wellicht geeft de nabije toekomst uitsluitsel over de wenselijkheid en de effectiviteit van het overhevelen van kernpolitietaken zoals toezicht en handhaving op de openbare weg naar de private sector. In Nederland patrouilleren, naast een groot korps van Bijzonder Opsporingsambtenaren, al veel langer private bewakingsdiensten op de openbare weg. De controle en regie in Nederland is versnipperd over de elf regionale eenheden van politie, en daarbinnen weer over de district teams, de basis-teams en de flex teams. Politie heeft de operationele regie, en dit om samenwerking tussen privaat en publiek te versterken. In België heeft de politie geen enkele regie of controlefunctie, deze taken worden waargenomen door een (landelijk) onafhankelijk orgaan, bestaande uit ambtenaren uit de Directie Private Veiligheid. Samenwerking op het terrein wordt gestuurd door de opdrachtgever (vaak de burgemeester) of de lokale politiedienst zelf die bepaalde taken aan de private bewakingsdiensten overlaat. Afstemming gebeurt in Nederland binnen de driehoek en in België binnen de zonale veiligheidsraad. Private bewakingsdiensten zijn uitsluitend bevoegd voor de controle van goederen op de openbare weg; recente wetwijzigingen (zie elders in dit Cahier) zouden daar controle op personen en patrouille en toezicht op de openbare weg aan toevoegen. Ons lijkt vervolgonderzoek naar de perceptie van zowel de publieke politie als de private bewakingsdiensten over samenwerking op het terrein van cruciaal belang.

Bibliografie

BERVOETS, E. (2013). *Gemeentelijk blauw. Het dagelijks werk van gemeentelijke handhavers in beeld*. Politie & Wetenschap. Apeldoorn: Politie & Wetenschap.

BERVOETS, E., VAN DER TORRE, E.J., BESSELINK, A. & VAN BOLHUIS, V. (2009). *Bij de tijd: wijkagenten in Hollands Midden. Beschrijving en analyse van dagelijkse praktijken*. COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement. Den Haag: Boom Juridische uitgevers.

BRULEZ, T. (2010). *De impact van de opleiding op de maatschappelijke visies van private bewakingsagenten: het onderzoeksdesign van een cohortestudie*. Opleiden in veiligheid, Masterproef neergelegd tot het behalen van de graad van Master in de criminologische wetenschappen, Academiejaar 2009-2010, onuitgegeven.

BUTTON, M. (2002). *Private Policing*. Cullompton: Willan Publishing.

CAPELLE, J. (ed.) (1982). *Het labyrinth, private militias en politiewezenen doorgelicht*, SEVI-werkgroep ordehandhaving, SEVI 2, nummer 2087, 1, Verslag van de Commissie Wijninckx.

- COOLS M. & VERBEIREN, K., 'OUTSOURCING' EN PUBLIEK-PRIVATE SAMENWERKING OP HET TERREIN VAN DE VEILIGHEID, *Private Veiligheid*, (20), 1-14.
- DE WAARD, J. (1999). The private security industry in international perspective. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 7(2), 143-174.
- DEVROE, E. (2012). *A swelling culture of control. De genese en de toepassing van de wet op de administratieve sancties in België*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu.
- DIJKSTRA, G.S.A. & VAN DER MEER, F. (2003). Disentangling blurring boundaries: the public/private dichotomy from an organizational perspective. In M.R. RUTGERS (ed.), *Retracing public administration* (volume 7). Oxford: Elsevier Science, 89-106.
- EIKENAAR, T. & VAN STOKKOM, B. (2014). *Van stadswacht naar nieuwe gemeentepolitie? Gemeentelijk toezicht en handhaving in de openbare ruimte*. Apeldoorn: Politie & Wetenschap.
- EISENHARDT, K. (1989). Agency Theory: An Assessment and Review. *Academy of Management Review*, 14(1), 57-74.
- FIJNAUT, C. MULLER, E., ROZENTHAL, U. & VAN DER TORRE, E. (eds.) (2007). *Politie, studies over haar werking en organisatie*. Kluwer: Deventer.
- GIMENEZ-SALINAS, A. (2004). New approaches regarding private/public security. *Policing and Society*, 14(2), 158-174.
- GRABOSKY, P.N. (2007). Private sponsorship of public policing. *Police Practice and Research*, 8(1), 5-16.
- HERT, P. DE (2005). Privatisering, decodificatie, instrumentalisering en wurging van de strafrechtelijk 'void for vagueness' doctrine door de wet gemeentelijke administratieve sancties. In M. SANTENS (ed.), *Gewapend bestuur? Tegenspraak*, 24(67), 85-89.
- JONES, T. & NEWBURN, T. (1998). *Private Security and Public Policing*. Oxford: Clarendon Press.
- KLIJN, E.H. & TEISMAN, G. (2000). Managing Public-Private Partnerships: Influencing Processes and Institutional Context of Public-Private Partnerships. In H. VAN HEFFEN, KICKERT & J. THOMASSEN, *Governance in Modern Societies: Effects, Change and Formation of Government Institutions*. Dordrecht: Kluwer.
- KOP, N. (2012). *Van opsporing naar criminaliteitsbeheersing. Vijf strategische implicaties*. Den Haag: OBT.
- KPLUSV (2010). *Inzicht in Toezicht en Handhaving Veiligheid en leefbaarheid in de openbare ruimte*. Arnhem: KplusV.
- MATTHYS J. & VANSCHOENWINKEL J. (2012). *Kwaliteit in bewakingsopdrachten*. Instituut voor de Overheid, Leuven.
- NATIONAAL COÖRDINATOR TERRORISMEBESTRIJDING EN VEILIGHEID (2012). De Nederlandse veiligheidsbranche: partner in de veiligheidsketen! *Magazine nationale veiligheid en crisisbeheersing*, 10(1), 10-11.
- OSBORNE, D. & GAEBLER, T. (1992). *Reinventing Government. How the Entrepreneurial Spirit is Transforming the Public Sector*. Reading, Mass: Addison-Wesley Publ. Co.

- PONSAERS, P. (2007). De politieke geografie van de publieke ruimte en de rol van de politie. Over criminalisering en sanctionering van overlast, het privatiseren van de publieke ruimte, het verspreiden van 'vervelende vliegen' en het invoeren van plaats verboden. In P. PONSAAERS & E. DEVROE (eds.), *Publieke ruimte. Cahier integrale veiligheid*. Brussel: Politeia, 53-70.
- SCHUERMANS, F. (2005). Het hindernissenparcours van de gemeentelijke administratieve sancties: een status questionis. *Tijdschrift voor strafrecht*, 405-425.
- SHEARING, C.D. (1992). The relationship between public and private policing. *Crime and Justice*, 15, 399-508.
- SHEARING, C.D. & MARKS, M. (2011). Being a New Police in the Liquid 21st Century. *Policing*, 5(3), 210-218.
- SHEARING, C.D. & STENNING, P.C. (1981), Modern Private Security: Its Growth and Implications. *Crime and Justice*, 3, 193-245.
- SPIESSENS, G. & VAN HEDDEGHEM, K., POLITIE EN HET GEMEENTEBESTUUR, VERSLAG VAN WERKROEP II. IN J. VAN ERCK, *Gemeenschapsgerichte politiezorg, externe oriëntering van de politie*. BRUSSEL: POLITEIA, 79-85.
- SPITZER, S. AND SCULL, A. (1977). Privatization and Capitalist Development: The Case of the Private Police. *Social Problems*, 25, 18-29.
- STENNING, P.C. (2000). Powers and Accountability of Private Police. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 8(3), 325-352.
- TERPSTRA, J. (2012). Particuliere beveiligers als publieke handhavers – De inzet van private boa's door gemeenten. *Justitiële verkenningen*, 38(8), 35-50.
- TERPSTRA, J., VAN STOKKOM, B. & SPREEUWERS, R. (2013). *Who Patrols the Streets?* WODC, Ministry of Security and Justice. The Hague: Eleven International Publishing.
- VAN OUTRIVE, L., CARTUYVELS, Y. & PONSAAERS P. (1992). *Sire, ik ben ongerust : geschiedenis van de Belgische politie 1794-1991*. Leuven: Kritak.
- VAN STEDEN, R. (2002). Politiefunctie in private handen: de ontwikkeling van commerciële beveiliging en opsporing in Nederland. *Tijdschrift voor veiligheid en veiligheidszorg*, 1(3), 3-11.
- VAN STEDEN, R. (2006). *Privaat blauw, het succes van beveiligingsbedrijven*, VU. <http://www.kennislink.nl/publicaties/privaat-blauw-het-succes-van-beveiligingsbedrijven>
- VAN STEDEN, R. (2007). *Privatizing policing*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- VAN STOKKOM, B., TERPSTRA, J. & GUNTHER MOOR, L. (red.) (2010). *De politie en haar opdracht: de kerntakendiscussie voorbij*. Stichting Maatschappij Veiligheid en Politie. Apeldoorn-Antwerpen: Maklu.
- VANDENHOVE, L. (2003a). Aanpak van overlast: prioriteiten voor de bevolking. In E. DEVROE (ed). Last van overlast? *Orde van de dag*, (24), 55-63.
- VANDENHOVE, L. (2003b). *Zacht waar het kan, hard waar het moet*. Hasselt: Studiecentrum Willy Claes.
- VANDENHOVE, L. (2006). Lokale integrale veiligheid: politie en gemeente hand in hand. *Handboek politiediensten*, 155-163.

VERHOOG, J. (2002). *Honderd jaar VNV: De geschiedenis van de beveiliging*. Noordwijk: Uitgeverij aan Zee.

ZEDNER, L. (2006). Policing before and after the police: The historical antecedents of contemporary crime control. *British Journal of Criminology*, 46(1), 78-96.

Beleidsdocumenten, internetbronnen en pers

ADT (2011, januari 28). *ADT ondersteunt Reclassering Nederland door elektronisch toezicht*. Verkregen op 24 november 2014 van: <http://www.adtfireandsecurity.nl/default.aspx.locid-0kpnew007.%20RefLocID-0kp053002016.Lang-NL.htm>

Bureau of Labor Statistics (2010). *Occupational Outlook Handbook, 2010-2011*. Washington DC: Bureau of Labor Statistics, [http://www.bls.gov/oes/current/oes339032.htm#\(1\)](http://www.bls.gov/oes/current/oes339032.htm#(1)) last consulted on April, 12th 2015.

CoESS (2012). *Facts and Figures 2011*. Brussels: CoESS General Secretariat. Beschikbaar via: http://www.coess.org/_Uploads/dbsAttachedFiles/Private_Security_Services_in_Europe-CoESS_Facts_and_Figures_2011%281%29.pdf

G4S (n.d.). *De optimale beveiliging en cash solutions bij de lokale overheid*. Verkregen op 24 november 2014 van: Beschikbaar via: <http://www.g4s.nl/nl-NL/oplossingen/sector/Publieke%20sector/Lokale%20overheid/>

Nederlandse Veiligheidsbranche (n.d.). Verkregen op 2 november 2014 van: http://www.veiligheidsbranche.nl/index_nl.html

Raad van Hoofdcommissarissen (2005a). *Visie op Publiek-Private Samenwerking*. Beschikbaar via: <https://www.politieacademie.nl/kennisonderzoek/kennis/mediatheek/PDF/41954.pdf>

Regeling particuliere beveiligingsorganisaties en recherchebureaus. Verkregen op 4 november 2014 van: http://wetten.overheid.nl/BWBR0010256/geldigheidsdatum_04-11-2014

RIJKSOVERHEID (2011, 30 september). *Meer samenwerking tussen overheid en veiligheidsbranche*. Verkregen op 2 november 2014 van: <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/persberichten/2011/09/30/meer-samenwerking-tussen-overheid-en-veiligheidsbranche.html>

SECURITAS (n.d.). *Government and Institutions*. Verkregen op 24 november 2014 van: <http://www.securitas.com/nl/nl/Custommer-Segments/Government-Institutions/>

SMILDE, J.M.E. (2013). *Blauw en lichtblauw in de openbare ruimte*. Stichting Maatschappij en Veiligheid. Beschikbaar via: <http://www.maatschappijveiligheid.nl/wordpress/wp-content/uploads/2013/03/Blauw-en-lichtblauw-in-de-openbare-ruimte.pdf>

VANSCHOUBROEK, C. & VANHECKE, N. (2014). *Privéfirma's zullen taken politie overnemen*. *De Standaard*, 21 november 2014.

Wet particuliere beveiligingsorganisaties en recherchebureaus (1997). Verkregen op 4 november 2014 van: http://wetten.overheid.nl/BWBR0008973/geldigheidsdatum_04-11-2014